

Podklad k bodu rokovania Monitorovacieho výboru pre Operačný program Životné prostredie „Návrh zmeny hodnotiacich a výberových kritérií žiadostí o nenávratný finančný príspevok v rámci Operačného programu Životné prostredie“

Návrh zmeny znenia schválených *hodnotiacich a výberových kritérií žiadostí o nenávratný finančný príspevok z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Kohézneho fondu, ktorých celkové náklady nepresahujú 50 mil. Eur*, sa predkladá na rokovanie Monitorovacieho výboru pre Operačný program Životné prostredie v súvislosti s potrebou zvýšiť dôraz na:

- posudzovanie príspevku projektov k plneniu cieľov Operačného programu Životné prostredie (ďalej len „OP ŽP“) (cieľových hodnôt merateľných ukazovateľov);
- posudzovanie hospodárnosti a efektívnosti výdavkov projektov (value for Money) o.i. prostredníctvom stanovenia benchmarkov mernej investičnej náročnosti

s cieľom dosiahnuť čo najúčelnejšie, najefektívnejšie a najhospodárnejšie využitie zostatkovej alokácie OP ŽP.

Ďalšími dôvodmi úpravy hodnotiacich a výberových kritérií sú:

- optimalizácia procesu posudzovania a výberu projektov, ako kľúčového procesu z hľadiska celkovej úspešnosti programu, v zmysle intervenčnej logiky Systému riadenia štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu na programové obdobie 2007 – 2013;
- zohľadnenie certifikačných a auditných zistení viažucich sa k procesom posudzovania a výberu projektov;
- zohľadnenie skúseností a poznatkov riadiaceho orgánu pre OP ŽP získaných pri implementácii OP ŽP;
- snaha o minimalizáciu subjektivity pri aplikácii hodnotiacich kritérií (spresnenie inštrukcie pre hodnotiteľov zo slovnej roviny do roviny kvantifikovateľných kategórií hodnotení, popis všetkých potenciálnych skutočností vedúcich k úprave nenávratného finančného príspevku).

Z uvedených dôvodov riadiaci orgán pre OP ŽP vykonal analýzu nastavenia hodnotiacich a výberových kritérií a inštrukcií k ich aplikácii. V nadväznosti na dosiahnutý pokrok v implementácii OP ŽP a zameranie výziev, ktoré plánuje riadiaci orgán pre OP ŽP vyhlásiť do konca programového obdobia, bola táto analýza vykonaná špecificky vo vzťahu k týmto vybraným operačným cieľom OP ŽP:

- 1.2 Odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd v zmysle záväzkov SR voči EÚ;
- 1.3 Zabezpečenie primeraného sledovania a hodnotenia stavu povrchových vôd a podzemných vôd;
- 3.1 Ochrana ovzdušia;
- 3.2 Minimalizácia nepriaznivých vplyvov zmeny klímy vrátane podpory obnoviteľných zdrojov energie;
- 4.1 Podpora aktivít v oblasti separovaného zberu;
- 4.2 Podpora aktivít na zhodnocovanie odpadov;
- 4.3 Nakladanie s nebezpečnými odpadmi spôsobom priaznivým pre životné prostredie;
- 4.4 Riešenie problematiky environmentálnych záťaží vrátane ich odstraňovania.

Dôležitým výstupom tejto analýzy boli závery a odporúčania vo forme nasledovných konkrétnych návrhov na úpravu hodnotiacich a výberových kritérií:

- nastavenie významnosti skupín hodnotiacich kritérií takým spôsobom, aby významnosť skupiny bola daná maximálnym počtom bodov, ktoré je možné v tejto skupine získať z celého maximálneho počtu bodov za všetky skupiny hodnotiacich kritérií spolu;
- ponechanie najvyššej významnosti 1. skupine hodnotiacich kritérií a definovanie ako kritéria s najvyššou váhou *Prínos projektu k merateľnému ukazovateľom projektu* v rámci tejto skupiny (aspoň 50 %);
- posilnenie váhy hodnotiaceho kritéria *Prínos projektu k dosiahnutiu cieľov operačného cieľa* v rámci 1. skupiny hodnotiacich kritérií aspoň na úroveň 50 %, pri súčasnom neznížení významnosti skupiny hodnotiacich kritérií;
- posilnenie váhy hodnotiaceho kritéria *Úroveň technického riešenia* v rámci 2. skupiny hodnotiacich kritérií minimálne na úroveň 50 % v rámci skupiny hodnotiacich kritérií za účelom zdôraznenia väzby medzi navrhovaným technickým riešením projektu a reálnosťou deklarovaných cieľových hodnôt výsledkových aj dopadových ukazovateľov;
- v prípade operačných cieľov 4.1, 4.2 a 4.3 zavedenie hodnotiaceho kritéria *Uskutočniteľnosť jednotlivých plánovaných aktivít* v 2. skupine hodnotiacich kritérií;
- v tretej skupine hodnotiacich kritérií osobitné posudzovanie *administratívnej a technickej kapacity žiadateľa* a osobitne *odbornej kapacity žiadateľa* s rovnakou váhou v rámci tejto skupiny;
- nastavenie 15 %-nej významnosti pre 4. skupinu hodnotiacich kritérií a 25 %-nej významnosti pre 5. skupinu hodnotiacich kritérií;
- zjednodušenie štruktúry ekonomických skupín kritérií (4. a 5. skupina), t.j. zjednotenie niektorých prvkov hodnotenia a odstránenie prípadných duplicít hodnotenia toho istého aspektu v rámci viacerých hodnotiacich kritérií;
- zvýšenie váhy kritéria pre posúdenie hospodárnosti a efektívnosti výdavkov projektov v rámci 4. skupiny hodnotiacich kritérií;
- rozšírenie odborného hodnotenia v 5. skupine hodnotiacich kritérií o hodnotiace kritérium *Inštitucionálna udržateľnosť projektu*;
- v relevantných prípadoch definovanie hodnoty benchmarku na úrovni projektu, ktorá by bola vyjadrená ako pomer príspevku projektu k plneniu vybraného merateľného ukazovateľa OP ŽP vo vzťahu k potrebným finančným prostriedkom; zároveň však akceptovanie odôvodneného prekročenia referenčnej hodnoty benchmarku pri zohľadnení špecifik jednotlivých projektov (stavebno-technické, technologické, kapacitné, prírodné špecifiká);
- posudzovanie hospodárnosti a efektívnosti výdavkov projektu na základe ich porovnania s referenčnou hodnotou benchmarku; v prípade, že nebude možné alebo účelné definovať benchmark, posudzovanie výdavkov projektu naďalej na základe odbornosti a skúsenosti hodnotiteľa;
- definovanie postupu pre znižovanie oprávnených výdavkov (a tým aj výšky nenávratného finančného príspevku) v prípade nedodržania zásad hospodárnosti a efektívnosti výdavkov projektov (v prípade definovaného benchmarku a aj pre prípad bez benchmarku).

V záujme väčšieho zohľadnenia miery prínosu projektov k merateľným ukazovateľom OP ŽP sa navrhuje úprava intervenčnej logiky v rámci OP ŽP nasledovne:

V procese odborného hodnotenia sa bude posudzovať miera prínosu pre cieľovú skupinu cez napĺňanie kľúčového ukazovateľa operačného cieľa.

Pre účely výberového procesu budú predkladané žiadosti o nenávratný finančný príspevok (ďalej len „žiadosť o NFP“) aplikáciou výberového kritéria „Výsledky odborného hodnotenia“ zoradené podľa výšky výsledného bodového hodnotenia získaného v procese odborného hodnotenia (od najvyššej hodnoty po najnižšiu) v súlade so schválenou Súhrnnou správou z odborného hodnotenia.

Osobitne v prípade operačného cieľa 1.2 bude výberové kritérium *Výsledky odborného hodnotenia* aplikované nasledovným spôsobom:

V 1. kroku - žiadosti o NFP budú usporiadané do dvoch zoskupení podľa stavu vyriešenia aglomerácie v čase predloženia žiadosti o NFP.

V 2. kroku - žiadosti o NFP budú v rámci oboch zoskupení podľa prvého kroku usporiadané do samostatných zoskupení podľa príslušnosti k veľkostnej kategórii riešenej aglomerácie, a to v poradí od najväčšej veľkostnej kategórie po najmenšiu v zmysle vymedzenia podmienok oprávnenosti pre veľkostné kategórie aglomerácií vo výzve:

1. aglomerácie nad 150 000 EO,
2. aglomerácie od 15 000 do 150 000 EO,
3. aglomerácie od 10 000 do 15 000 EO,
4. aglomerácie od 2 000 do 10 000.

V 3. kroku - žiadosti o NFP budú v jednotlivých zoskupeniach podľa druhého kroku zoradené podľa výšky výsledného bodového hodnotenia získaného v procese odborného hodnotenia (od najvyššej hodnoty po najnižšiu) v súlade so schválenou Súhrnnou správou z odborného hodnotenia.

Následne bude riadiaci orgán aplikovať výberové kritérium *Výška alokácie* týmto spôsobom:

Výška alokácie limitovaná na danú výzvu sa použije ako základné meradlo na vytvorenie „pomyselnej čiary“, ktorou sa zoznam žiadostí o NFP, predkladaných na výber a zoradených podľa výšky bodového hodnotenia získaného v odbornom hodnotení, rozdelí na dve časti.

V prvej časti (teda nad „pomyselnou čiarou“) budú žiadosti o NFP, pri ktorých súčet ich odporúčaných NFP neprekračuje výšku alokácie limitovanú na danú výzvu a v druhej časti (teda pod „pomyselnou čiarou“) budú žiadosti o NFP, pri ktorých by zarátanie ich odporúčaného NFP do celkového súčtu už spôsobilo prekročenie alokácie limitovanej na danú výzvu.

Osobitne v prípade operačného cieľa 1.2 bude pre účely vytvorenia „pomyselnej čiary“ vytvorené celkové poradie žiadostí o NFP, ktoré bude stanovené na základe:

- a) kritéria prvej úrovne – usporiadanie žiadostí o NFP do dvoch zoskupení podľa stavu vyriešenia aglomerácie v čase predloženia žiadosti o NFP (ako prvé nevyriešené aglomerácie a ako druhé vyriešené aglomerácie),
- b) kritéria druhej úrovne – usporiadanie žiadostí o NFP do zoskupení (od zoskupenia veľkostne najväčších riešených aglomerácií po zoskupenie najmenších riešených aglomerácií),
- c) kritéria tretej úrovne – usporiadania žiadostí o NFP podľa počtu získaných bodov (od najvyššieho počtu bodov po najnižší počet bodov) v rámci jednotlivých zoskupení podľa príslušnosti k veľkostnej kategórii riešenej aglomerácie.

Poslednou navrhovanou zmenou v rámci výberových kritérií je zrušenie výberového kritéria č. 3 *Prednostný prístup k žiadostiam o NFP, ktoré tvoria súčasť odsúhlasených lokálnych stratégií komplexného prístupu pre marginalizované rómske komunity*, z dôvodu plánovaného vyhlásenia výzvy na predkladanie žiadostí o NFP s výlučnou relevanciou k odsúhlaseným lokálnym stratégiám komplexného prístupu, kedy sa toto výberové kritérium neuplatňuje.

Niektoré z navrhovaných opatrení sa v prípade OP ŽP aplikujú po prvýkrát (napr. zavedenie benchmarkov, zavedenie maximálnych jednotkových cien na podporné aktivity projektov atď.). Z tohto dôvodu bude dôležité, aby riadiaci orgán aplikované opatrenia priebežne monitoroval a vyhodnocoval. Efektívny, výsledkovo orientovaný a metodicky správny výber najvhodnejších projektov bude v zostávajúcich rokoch programového obdobia 2007 - 2013 rozhodujúci pre celkovú mieru naplnenia cieľových hodnôt merateľných ukazovateľov OP ŽP. Overenie navrhovaných opatrení v praxi môže zároveň vytvoriť hodnotnú databázu skúseností a poznatkov využiteľných v programovom období 2014 - 2020.